



UNIVERSITAT DE BARCELONA



Institut de Ciències de l'Educació

Passeig de la Vall d'Hebron, 171
Edifici de Migdia
08035 Barcelona
Tel. 934 035 175 / Fax 934 021 016
www.ub.es/ice

LA TUTORIA GRUPAL

1. PER QUÈ LA TUTORIA GRUPAL

L'acció tutorial assumeix, entre altres, tres pressupostos bàsics:

- ***El grup com a suport social.*** els nous estudiants es veuen en la necessitat d'establir noves relacions socials. La tutoria grupal esdevé un espai que pot facilitar l'establiment d'aquestes relacions.
- ***L'eficiència del temps d'intervenció grupal.*** la tutoria grupal es mostra com una via de gran eficiència en l'abordatge d'una part significativa de les actuacions del tutor.
- ***El valor del grup com a suport en l'aprenentatge.*** l'èxit d'un autèntic grup entre els estudiants assignats a un tutor es converteix, al seu torn, en un poderós factor de la qualitat de l'aprenentatge universitari en la seva dimensió més dinàmica de progrés i desenvolupament global de la persona.



2. EL GRUP DE TUTORIA

El fet d'assignar 15/20 alumnes a un tutor, no significa que s'hagi configurat un GRUP de tutoria.

Quan podem parlar de Grup?

- Quan hi ha una **FINALITAT o OBJECTIU** comú.
- Establiment d'un conjunt d'interrelacions entre les persones que conformaran el grup: **INTERCANVI COMUNICATIU**.
- Assumpció d'un **CONJUNT DE NORMES**, implícites i explícites, que establiran una pauta del flux comunicatiu en el grup.
- Acompliment de **DIFERENTS ROLS** per part dels membres amb vista a aconseguir els objectius fixats.

Com és el grup de tutoria universitària?

- Relativament **homogeni** quant a les característiques que els defineixen com a estudiants universitaris.
- Possiblement **heterogeni** en relació amb característiques personals com el gènere, classe social.
- Un **grup primari** perquè comparteix objectius comuns, tenen una relació cara a cara i poden generar-s'hi subgrups amb relacions afectives de diferent intensitat.
- Un grup **institucional i formal** ja que s'ha constituït a partir de criteris externs al grup.
- Compta amb un **líder**, el tutor, institucional i formal.
- Tutor i alumnes **assumeixen objectius específics que no han estat establerts per ells mateixos** (Pla de formació, organització docent i tutorial, estructura de govern, etc).

Els grups dins del grup de tutoria

En un grup de 15/20 estudiants, es generaran diferents subgrups en virtut d'elements de cohesió molt diferents (edat, gènere, residència, procedència, treball, interessos específics, etc.). En el si d'aquests subgrups és on es pot generar el suport més immediat del grup a cada un dels seus membres, tant en els aspectes acadèmics, com en els socials i personals. Per això és important atendre –deixant espai i oportunitats- la configuració d'aquests subgrups.

Etapas en l'evolució del grup.

1. NAIXEMENT I INICI.

Tota persona que comença a formar part d'un grup experimenta certa ansietat i incertesa. Intentarà sempre buscar resposta a tres preguntes:

Què succeirà aquí? Com serà aquesta experiència?

Els estudiants volen saber què se'ls exigirà, com funcionarà la tutoria, quins mètodes se seguiran.



Una informació clara, completa i precisa disminuirà l'estat d'ansietat. Cal definir quins són els objectius de la tutoria en general (explicar el PAT) i de les reunions grupals en particular.

Qui són els altres i com són?

Davant d'aquest interrogant, el tutor ha de proporcionar una sèrie d'experiències per fer possible un primer nivell de coneixement mutu: nom, com són aquestes persones, d'on venen, etc.

Quin és el meu lloc entre aquestes persones? Com em rebran?

El tutor ha de crear un clima que possibiliti la disminució de la falta de comprensió i augmenti la mútua confiança.

2. CREIXEMENT I IDENTIFICACIÓ DELS MEMBRES DEL GRUP.

En aquesta etapa el grup afronta l'explicitació i assumpció de ***les normes*** de funcionament en relació a:

- Autoresponsabilitat: repartiment de rols i funcions si és necessari.
- Acceptació del diàleg sobre les opinions de cada membre.
- Cooperació-ajuda.
- Abordar amb claredat les situacions problemàtiques.

La configuració de ***subgrups estables***, on la comunicació ja no es conforma amb informacions i opinions, sinó que es dona entrada a sentiments i emocions, és un clar indicador que el grup progressa.

Ahora poden començar a aparèixer les ***persones descol·locades***. No troben el seu lloc. Una clara explicitació de la situació i el fet d'acollir-se a la norma de voluntarietat pot ajudar a l'abordatge d'aquestes situacions.

3. MADURACIÓ I INTEGRACIÓ GRUPAL

Els membres del grup senten que han format un grup (una pinya). Valoren positivament la trajectòria del grup.

És el moment de valorar l'activitat del grup per imprimir noves energies orientades a una millora dels objectius de formació.

Poden aparèixer situacions de certa conflictivitat a conseqüència de la confrontació de posicions entre alguns membres del grup i sobre un determinat tema. És un signe de vitalitat del grup. S'ha establert el clima adequat perquè s'expressi una situació de conflicte que el mateix grup resoldrà a través de l'aprenentatge de diàleg i comunicació que ha tingut.

Aquestes etapes no es presenten de forma tan seqüencial en la realitat, sinó que algunes d'elles es poden solapar.

Funcions del tutor

Facilitar l'establiment del grup:

- Coneixent les característiques dels estudiants (fer referència a estadístiques UB i qüestionaris que es poden fer al grup).
- Facilitant el coneixement entre els membres del grup.
- Informar, formar i guiar el grup per aconseguir els objectius que marcar el PAT i que es marca el grup com a tal.

3. PREPARACIÓ I CONDUCCIÓ DE REUNIONS

ABANS: Preparació de la trobada

La trobada grupal amb els estudiants no pot alterar la dinàmica quotidiana de la seva activitat acadèmica. És per això necessari preparar-la amb temps per tal que la valoració per part dels estudiants sigui positiva.

- **Data i difusió de la trobada.** Sembla lògic que, llevat de situacions imprevistes, es planifiqui el calendari de trobades tenint present el PLA D'ACCIÓ TUTORIAL de la titulació i les circumstàncies concretes del grup d'estudiants. La convocatòria per carta, o correu electrònic, enviada amb prou antelació, permet incloure-hi elements de preparació i reflexió per a la trobada.

Nota: Un dels problemes que es troben molts tutors a l'hora de convocar per primera vegada els seus estudiants, és que l'adreça o correu electrònic no són els que utilitzen habitualment i per tant, no reben la convocatòria a temps o, simplement, no la reben. El centre, amb un Pla d'acció tutorial instaurat, ha d'intentar implicar tota la Facultat/Esocla en aquest, recordant a les xerrades d'inici de curs la importància de la tutoria, la seva filosofia, com saber el professor-tutor assignat, establint mecanismes de comunicació (taulons d'anunci, etc.), implicant el professorat en general (sigui o no tutor).

- **Lloc de la reunió.** El lloc on es realitza la trobada amb els estudiants ha de reunir unes mínimes condicions d'accés, intimitat i confortabilitat que afavoreixen la comunicació entre tots els participants (aules no massa grans, amb taules que es puguin moure i que permetin que tots els membres del grup puguin tenir contacte visual, etc.). Som conscients dels inconvenients que hi ha en trobar sales amb aquestes característiques en alguns centres, és per això que es fa imprescindible la planificació d'aquestes sessions.
- **L'ordre del dia.** L'estudiant necessita saber quins temes es tractaran a la reunió. És una forma de motivar-los i implicar-los a la reunió, així com de disminuir l'ansietat que produeix una situació d'aquest tipus.

DURANT: La conducció de la reunió

TEMÀTIQUES A TRACTAR.

Molts són els temes que es poden tractar en una tutoria grupal al llarg dels estudis universitaris. Uns seran més específics del primer any de carrera (transició a la universitat), altres es poden tractar durant els estudis (seguiment del rendiment acadèmic, itineraris curriculars, estudiar a l'estranger, beques i col·laboracions als departaments, pràctiques en empreses, etc.), o bé al final de la carrera (sortides professionals, com fer un CV, etc.).

A continuació descriurem 3 possibles reunions d'inici d'estudis, per després suggerir altres temàtiques que es poden treballar al llarg de la carrera.

1. **La primera reunió:** Aquesta és una reunió molt important. L'estudiant ha de treure conclusions sobre el per què de les tutories i la utilitat que pot tenir per ell. És aquesta primera impressió la que pot marcar el bon

funcionament de la resta de reunions i, fins i tot, de la utilització de la tutoria individualitzada. Cal planificar-la, doncs, amb cura.

Com hem dit anteriorment, l'estudiant arriba amb l'incertesa de saber què és la tutoria universitària, quins temes tractaran, com serà el grup i el tutor. Hem de donar resposta, doncs, a tots aquests interrogants:

- **Per què i per a què la tutoria a la universitat.** Pregunta que s'ha hagut de plantejar i clarificar abans el propi tutor. Si el tutor té el convenciment que la tutoria és útil tant per l'estudiant com pel bon funcionament de l'ensenyament, serà més fàcil que els seus estudiants puguin arribar a veure les avantatges d'assistir a aquestes tutories grupals.
- **Qui som.** Cal fer una presentació de cada participant en el grup (incloent el tutor). Es pot fer omplir una fitxa amb dades bàsiques que pugui servir al tutor per fer un seguiment dels estudiants (exemple).

Per trencar el gel, pot ser el propi tutor qui comenci fent la seva presentació: trajectòria personal i professional, rols i funcions com a tutor, etc.).

Cada estudiant pot presentar-se, guiat pel tutor, responent a preguntes que poden servir per fer un retrat del grup: d'on vénen, per què han decidit fer la carrera, quines altres opcions d'estudis havien valorat, quines altres activitats realitzen a part dels estudis, com valoren l'inici de la carrera (dificultat de les assignatures, etc.).

- **Expectatives:** Què esperen de la tutoria, del grup i de la institució en general (estudis, professorat, etc.).
- **Estructura de les tutories:** Sistema de contacte per les pròximes reunions, com contactar amb el tutor, establir les temàtiques previstes per pròximes reunions i possibles temàtiques d'interès pel grup.

2. La segona reunió: La transició a la universitat.

Per a tot estudiant l'ingrés a la universitat és un esdeveniment important, tant per la seva trajectòria educativa com personal.

L'estudiant ha de saber quins canvis en la dinàmica d'estudi suposarà la universitat (professorat, materials, fonts d'informació, dificultat de les assignatures, dedicació i autonomia en l'estudi, llacunes o dèficits acadèmics, etc.).

El tutor pot preparar aquesta reunió i recolzar-la amb la presència d'alguns estudiants de cursos superiors, que poden aportar una visió més propera a l'estudiant.

3. La tercera reunió: El seguiment acadèmic.

Un tercer moment pot aparèixer al finalitzar el període lectiu (semestre). El tutor tindrà més informació sobre el grup d'estudiants del qual és tutor (per les sessions grupals anteriors i les possibles tutories individualitzades). En aquesta sessió pot prendre nota d'aspectes institucionals i de coordinació que cal millorar, per tal de fer-los arribar als òrgans pertinents.

Els temes a tractar en aquesta sessió es podrien resumir en:

El desenvolupament de l'activitat acadèmica i el nivell de satisfacció dels membres del grup.

El treball individual i grupal i els seus resultats.

Els resultats del semestre: el grup en el context de la titulació.

Nous plantejaments o reformulacions en el Pla d'Acció Tutorial per al període lectiu següent.

ALTRES TEMÀTIQUES

Conèixer el context:

- Estructura i funcionament de la universitat.
- La titulació X.
- Els recursos d'ajuda a la UB i al centre en concret.

Treball i estudi, tasques incompatibles?

- Motius per plantejar-se el tema: necessitat *versus* opció.
- Tipologies de treball preprofessional: la significació per als estudis.
- Alternatives en la conjunció o alternança del treball i l'estudi.
- Planificació acadèmica i estudi a temps parcial.
- Grups de treball.

Construir l'itinerari curricular

- L'optativitat a l'ensenyament.
- La unió d'interessos acadèmics i professionals.
- L'elecció basada en els horaris.
- El millor moment per a l'elecció d'optativitat i lliure elecció.

Estudiar fóra de la UB

- Alternatives: Erasmus, Sòcrates, etc.
- Com preparar la sortida (contacte amb el professorat encarregat, tràmits, idiomes, despeses, requisits, etc.).
- Com preparar la tornada.
-

La transició al treball

- Objectius professionals.
- Projecte professional.
- La preparació i aprofitament de les “pràctiques en empreses”.
- La Borsa de Treball UB / centre.
- L’agenda de contactes professionals
- Club de Feina.
- CV

DINAMITZAR EL GRUP

El paper del tutor en el grup és fonamental. És la persona que ha de suggerir temes i ha de guiar al grup per arribar als objectius marcats pel PAT en general i per la reunió grupal en concret.

Els objectius d’aquestes reunions poden ser variats:

- **Informar** sobre els recursos de la UB o del centre, sobre el pla d’estudis,...
- **Estudiar conjuntament un problema.**
- **Fer el seguiment dels estudiants a nivell acadèmic i social, etc.**

Aconseguir cada objectiu suposa prepara i portar la reunió de forma diferent. Si el que pretenem és informar d’uns temes concrets, el tutor es converteix en “conferenciant” o bé pot convidar altres persones expertes en el tema que facin la seva intervenció davant del grup (professor que porta el tema de relacions externes, professionals si el que es vol tractar són les sortides professionals, etc.).

Si el que pretenem és que l’estudiant participi, hem de prepara la reunió pensant en com aconseguir que l’estudiant se senti motivat i capaç de fer la seva intervenció lliurement. Preparar una reunió on la participació de tot el grup és fonamental requereix d’unes habilitats per part del tutor com són:

- **Acollir** als participants. Disposar adequadament la sala on es farà la reunió, fent indicacions sobre la disposició dels estudiants (en rotllana millor), rebent adequadament els estudiants.
- **Explicant** en què consistirà la sessió i el procediment que se seguirà.
- **Fent les preguntes adequades** (començar per les més generals, profunditzant a mesura que s’avança, retornar preguntes al grup, etc.). La pregunta és un dels instruments més poderosos que es troba a la nostra disposició per dirigir, estimular la discussió i fer participar constantment a tots els membres del grup.
- Sabent guardar silenci, i **escoltant més que parlant**. Escoltar, observar i reflexionar. Reservar la nostra opinió i sentir la de la resta del grup.
- Dominant **les possibles tensions** que es puguin produir en el grup.

DESPRÉS: Accions i noves reunions

Un cop hem acabat la reunió, podem fer un balanç del que s'ha comentat. Si cal es pot fer una divisió de tasques a realitzar pels diferents participants al grup i determinar quina serà la propera trobada, quins temes es poden tractar i com es posarà el tutor en contacte amb els estudiants per convocar-los.

BIBLIOGRAFÍA

Sebastián Rodríguez Espinar (coord.). *Manual de tutoría universitaria. Recursos para la acción* (2004). Octaedro-ICE-UB: Barcelona.



André Coqueret (1984). *Cómo se prepara y dirige una reunión*. Hogar del libro: Barcelona.

Pallarès, M. (1993). *Técnicas de grupo para educadores*. ICCE: Madrid.